

Konačno, velik prinos ovom Matičinom izdanju dao je i uvaženi filolog Bojan Marotti, koji je u članku *O priređivanju latinskoga izvornika i o nekim osobitostima hrvatskoga prijevoda* (295-329) donio tekstološku analizu djela. Marotti je ovim pogovorom ne samo ukazao na jezične i stilske osobitosti Vitezovićeve spjeva, već i usporedio otiske te objasnio jezične odluke priređivača, kao i postupak akcentuacije hrvatskoga prijevoda. Izdanje završava zahvalama (331-332), a posljednje stranice donose *Kazalo imena i mjesta* (333-349), koje uvelike olakšava snalaženje u tekstu.

Zrinka Blažević i Bojan Marotti svojom su erudicijom široj i znanstvenoj javnosti ponudili vrstan prijevod vrsnoga književnoga ostvarenja. Ipak, kao struka ne smijemo s uma smetnuti historicitet *Uplakane Hrvatske*: pomni rad priređivača najbolje ćemo honorirati novim istraživanjima Vitezovićeve opusa.

Marta Jurković

Hrvatski sabor 1861.: zaključci i drugi važniji spisi, prir. Arijana Kolak Bošnjak – Tomislav Markus – Stjepan Matković, Hrvatski institut za povijest, Zagreb 2018., 361 str.

U 2018. godini Hrvatski institut za povijest je tiskao knjigu *Hrvatski sabor 1861.: zaključci i drugi važniji spisi* koju su priredili preminuli Tomislav Markus, Arijana Kolak Bošnjak i Stjepan Matković. Radi se o sabranim dokumentima vezanim za, u hrvatskoj historiografiji poznati, "Veliki Sabor", onaj održan 1861. Premda uvelike ograničen od vladara Franje Josipa, ipak nakon neoapsolutizma značio je oživljavanje parlamentarnog života, a pridjev "veliki" možemo opravdati činjenicom da je utjecaj izrečenog na saborskim sjednicama osjetan kroz daljnja desetljeća. Na tom se zasjedanju osim državno-pravnih pitanja i određivanja pozicije prema Austriji i Ugarskoj, također raspravljalo o raznim temama s područja kulture, gospodarstva, školstva, javnih financija, prometa, uprave i sudstva. Te se teme razmatralo u duhu modernizacije i s intencijom stvaranja moderne hrvatske nacije. Izostanak kraljevih sankcija predloženih zakona i raspust Sabora nije umanjio njegov značaj za proučavanje hrvatske parlamentarne povijesti.

Nakon *Predgovora* (1-2) nalazimo kratak osvrt na Hrvatski sabor iz 1861. u poglavlju *Hrvatski sabor 1861.: borba za prilagođavanje ustavnih, narodnih i državnih prava novom duhu javne uprave* (3-12) te *Popis saborskih zastupnika po abecednom redu i izbornim jedinicama* (13-22). Zatim slijedi dio knjige *Dokumenti* koji čine *Zaključci i važniji spisi Sabora Kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije od 1861.* Prvo su izneseni transkribirani *Zaključci Hrvatskog sabora iz 1861. godine* (25-194). Radi se o sto i trinaest zaključaka iz širokog tematskog spektra. Potom je doneseno trideset izabranih saborskih spisa u zasebnim poglavljima. Redom su to: *Hrvatski sabor moli kralja da mu se dostave abdikacijski spisi Ferdinanda V.* (194-196); *Hrvatski sabor traži priključenje Dalmacije, Senja i koarnerskih otoka Trojednoj Kraljevini* (196-200); *Hrvatski sabor moli da se amnestiraju politički okrivljenici u Dalmaciji* (200-201); *Hrvatski sabor moli kralja da se Petrovaradinska regimenta sjedini sa Slavonskom vojnom granicom* (201-202); *Hrvatski sabor moli kralja da se Senj i Dalmacija pridruže Hrvatskoj i Slavoniji* (203-204); *Prijedlog grupe zagrebačkih zastupnika o uređenju odnosa Hrvatske s Ugarskom* (205-206); *Prijedlog Eugena Kvaternika o uređenju odnosa Trojedne Kraljevine s Ugarskom i Austrijom* (206-223); *Prijedlog manjine Osrednjeg odbora o uređenju odnosa Trojedne*

Kraljevine prema Ugarskoj i Austriji (224-233); Hrvatski sabor moli kralja da obustavi prisilno pobiranje poreza i povrati ustavna prava (233-237); Graničarski zastupnici podnose Saboru predstavku za ukidanje vojnog sustava u Granici (238-240); Graničarski zastupnici mole kralja da ne ukine vojni sustav u Vojnoj granici (240-251); Hrvatski sabor moli kralja da mu dopusti biranje državnog liječnika (252); Graničarski zastupnici opraštaju se od Sabora (253-254); Ban Šokčević objašnjava razloge otpuštanja graničarskih zastupnika (255-256); Osnova adrese Ante Stojanovića o odbijanju slanja hrvatskih zastupnika u Carevinsko vijeće (256-268); Hrvatski sabor moli kralja da se prošire granice slobodnih luka u Hrvatskom primorju (268-269); Hrvatski sabor moli kralja da dopusti povratak graničarskih zastupnika (269-270); Hrvatski sabor moli kralja da ukine kaznu Đuri Jelačiću (271-272); Osnova adrese Franje Račkog o državnoj autonomiji i teritorijalnoj cjelovitosti Trojedne Kraljevine (273-286); Hrvatski sabor moli kralja da se I. Erdödy i J. Janković odstrane s položaja velikih župana (286-287); Hrvatski sabor moli kralja da se u drugim pokrajinama primaju službeni dopisi na hrvatskom jeziku (287-288); Hrvatski sabor objašnjava razloge odbijanja slanja zastupnika u Carevinsko vijeće (288-302); Hrvatski sabor moli kralja da potvrdi članak o zaštiti Zbora sv. Jerolima u Rimu (303-305); Hrvatski sabor moli kralja da potvrdi pravila gospodarske i ratarske škole u Križevcima (306-309); Hrvatski sabor moli kralja da potvrdi zakonsku osnovu o Jugoslavenskom sveučilištu (309-311); Hrvatski sabor moli kralja da potvrdi članke o narodnom jeziku, odnosu prema Ugarskoj i uvođenju ustavnosti u Vojnu granicu (311-312); Hrvatski sabor moli kralja da potvrdi članak o nepovredivosti saborskih zastupnika (312-313); Hrvatski sabor donosi zakonsku osnovu o uređenju Sabora Trojedne Kraljevine (314-327); Kralj Franjo Josip I. objavljuje raspuštanje Hrvatskog sabora (327-336) i Hrvatski sabor moli kralja da potvrdi zaključke o uređenju školstva u Hrvatskoj i Slavoniji (336-337).

Nakon saborskih zaključaka i izabranih dokumenata slijedi *Zaključak* (339) iz pera Tomislava Markusa, zatim *Popis saborskih sjednica* (341-342), *Izvori i literatura* (343-348), *Kratice* (349), *Bilješke o priređivačima* (351-352) te *Kazala imena* (353-361).

Ana Biočić

Norbert C. Tóth, *A kalocsa-bácsi főegyházmegye káptalanjainak középkori archontológiája* [Srednjovjekovna arhontologija kaptola Kaločko-bačke nadbiskupije], *Kalocsa Főegyházmegyei Gyűjtemények kiadványai*, sv. 15, *Subsidia ad historia medii aevi Hungariae inquirendam*, sv. 11, Kalocsa 2019., 191 str.

Mađarski povjesničar Norbert C. Tóth objavio je u posljednje vrijeme više crkvenih arhontologija, među ostalima i ovu o kaptolima Kaločko-bačke nadbiskupije. Knjiga sadrži podatke o četiri crkvene ustanove: katedralnim kaptolima Bača i Kaloče (Kalocsa) te zbornim kaptolima u Háju i Titelu.

Svezak je podijeljen u tri veće cjeline. U prvoj od njih, autor sažima podatke o osnutku, veličini i važnim častima unutar svakog od tih kaptola. Svi oni osnovani su krajem 12. stoljeća i prestali su s radom u ljeto 1526., kao posljedica osmanskog osvojanja. Kaptoli u Kaloči, Baču i Titelu djelovali su kao vjerodostojna mjesta (*locus credibilis*) sve do 1526., a kaptol u Háju prestao je s takvim radom 1353., u skladu sa zakonom kralja Ludovika I. Anžuvinca.

Katedralni kaptol u Baču počeo je svoju djelatnost kao vjerodostojno mjesto u dvadesetim godinama 13. stoljeća. Čelnik kaptola bio je prepošt (*prepositus*), koji se od šezdesetih godina